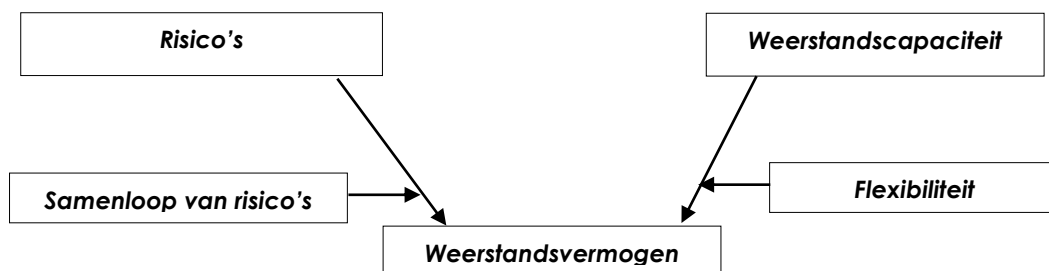

1. Inhoud paragraaf

In deel 1 van deze begroting is al uitgebreid ingegaan op de effecten van deze begroting voor de financiële positie van de gemeente Vaals. Een van de belangrijkste aspecten voor het oordeel omtrent deze financiële positie betreft het zogenaamde “weerstandsvormogen”. Bij het weerstandsvermogen gaat het om de mate waarin een gemeente in staat is middelen vrij te maken om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit betekent dat het gehele beleid omgegooid moet worden. In casu de beschikbare financieel ruimte die zonder ingrijpende beleidswijzigingen beschikbaar is.

Het weerstandsvermogen bestaat uit twee belangrijke onderdelen, namelijk de weerstandscapaciteit en de risico's. Het weerstandsvermogen is de weerstandscapaciteit in relatie tot deze risico's.

In onderstaande figuur komt de samenhang tussen de verschillende onderdelen tot uiting.

In de praktijk bestaat niet een precieze eenduidige definitie van de weerstandscapaciteit. De ‘ruimte’ in de begroting is hierbij een relatief grijs gebied. Op een aantal punten komen de verschillende meningen echter wel overeen. Het eigen vermogen van een gemeente vormt veruit de belangrijkste buffer tegen optredende risico's. Het eigen vermogen van de gemeente Vaals bestaat met name uit de algemene reserve. Daarnaast kan de gemeente na een onvoorzien incident de algemene reserve weer op peil brengen door de belastingopbrengsten op te voeren. Deze maatregel heeft echter pas effect in het jaar daaropvolgend. De onbenutte belastingcapaciteit wordt daarom ook wel gezien als het dynamische deel van de weerstandscapaciteit.

De paragraaf risicomanagement en weerstandsvermogen geeft aan hoe solide de financiële huishouding van de gemeente is en welke risico's de gemeente loopt. Om financiële tegenvallers te kunnen opvangen, moet de gemeente beschikken over weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen is in artikel 11 van het BBV gedefinieerd:

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

- a. de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de provincie onderscheidenlijk gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;
- b. alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.¹.

Het minimaal aan te houden weerstandsvermogen is afhankelijk van de grootte van de gemeente, de te onderkennen financiële risico's en het reserve- en voorzieningenbeleid.

2. Beleidskaders

Zoals reeds hierboven aangegeven bestaat het weerstandsvermogen uit de relatie tussen enerzijds de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden en anderzijds de mate waarin de risico's zijn afgedekt. Het beleid inzake het weerstandsvermogen richt zich dan ook op deze tweedeling.

Voor de weerstandscapaciteit is de omvang van de reserves (vanwege de aanwendbaarheid) van belang. Het beleid en de afwegingen rondom reserves en voorzieningen is vastgelegd in de nota Reserves en voorzieningen 2017, welke door de raad in december 2016 is vastgesteld.

In maart 2009 heeft de raad de Nota Weerstandsvermogen & Risicomanagement voor het laatst vastgesteld. De doelstellingen van deze nog altijd vigerende nota luiden als volgt:

- Inzicht krijgen in de risico's die de gemeente loopt. Op basis van dit inzicht kunnen risico's eventueel worden afgedekt;
- Ervoor zorgen dat het optreden van risico's zo weinig mogelijk effect heeft op de uitvoering van het bestaande beleid;
- Verder stimuleren van het risicobewustzijn (van medewerkers) in de organisatie en het treffen van maatregelen ter voorkoming of beperking van de risico's;
- Beoordelen van het weerstandsvermogen en de weerstandscapaciteit inclusief bepaling van de weerstandsfactor.

De benodigde weerstandscapaciteit stelt de gemeente vast aan de hand van een risico-inventarisatie. Alle sectoren inventariseren hun eigen risico's inclusief de kans van optreden en financiële gevolgen.

3. Risico's

3.1 Algemeen

Welke risico's loopt een gemeente zo al? Het kan bijvoorbeeld gaan om (bedrijfs)economische risico's, maar een gemeente kan ook te maken krijgen met juridische of milieutechnische risico's. Bij het maken van een goede risico-inschatting zijn twee aspecten van belang: wat is de kans dat een risico zich voordoet, en welke orde van schade kan ontstaan als dat gebeurt. Alle risico's moeten daarnaast ook in hun totaliteit worden bekeken: wat is met andere woorden het risicoprofiel voor de gemeente? Veel kleinere risico's samen kunnen bijvoorbeeld een schadebeeld opleveren dat vergelijkbaar is aan één groot risico. De kansen op verschillende soorten tegenvallers kunnen ook nog eens afhankelijk van elkaar zijn. Zo kan een terugval van de economische groei leiden tot een lagere algemene uitkering, hogere rente en meer beroep op bijstandsuitgaven.

3.2 Risicoanalyse

Het weerstandsvermogen moet worden afgezet tegen de aanwezige risico's. Het Besluit Begroting en Verantwoording moedigt gemeenten aan tot het systematisch inventariseren en 'waarderen' van de aanwezige risico's. Er zijn veel indelingen van risico's in omloop.

Wij onderkennen de volgende risico's:

- Financiële risico's: hierbij kan gedacht worden aan risico's voortvloeiend uit eigen beleid of het beleid van de rijksoverheid, samenwerking met andere gemeenten of instanties.
- Risico's op eigendommen: dit betreft zowel risico's door vervreemding of beschadiging van gemeentelijke eigendommen, maar ook de risico's die voortvloeien uit het ontbreken van onderhouds- en/of beheersplannen en risico's rondom het grondbeleid.
- Risico's die samenhangen met de interne bedrijfsvoering: hiermee wordt bedoeld risico's vanuit de informatievoorziening, de administratieve organisatie en de interne controle. Gevolgen kunnen dan liggen in de sfeer van de uitvoering van regelgeving etc.

De rapportagemomenten aan de gemeenteraad zijn als volgt:

- Jaarrekening: inventarisatie risicoprofiel, beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit en het weerstandsvermogen.
- Begroting: actualisatie risicoprofiel, beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit en het weerstandsvermogen.
- Tussentijds in raadsvoorstellen bij projecten waar relevante risico's worden gelopen.

3.3 Risicoprofiel Gemeente Vaals

Voor de kans van optreden van een risico hanteert de gemeente een driedeling: Laag, Midden en Hoog. Een exacte kans inschatting is meestal niet te maken, maar hiermee wordt een indicatie verkregen op basis van een reële inschatting.

Risico's relevant voor de weerstandscapaciteit dienen van materiële betekenis te zijn voor het balanstotaal of de financiële positie. Wij rekenen met een ondergrens van € 5.000 als minimale tegenvaller. Risico's waarvan de financiële tegenvaller lager dan € 5.000 wordt geschat, achten we object van reguliere bedrijfsvoering. Deze risico's dienen in principe binnen de productenramingen te worden opgevangen. Voor de begroting 2017 kijken we, zoals afgesproken in de nota weerstandsvermogen en risicomanagement, alleen naar de belangrijkste risico's.

Tabel 1 Samenvatting geïnventariseerde risico's

Nr.	Risico	Kans	Bedrag	Reken- percentage	Structureel/ Incidenteel	Rekenbedrag
1.	Grondexploitatie / nog niet in exploitatie genomen gronden	Hoog	€ 1.000.000	100%	Incidenteel	€ 1.000.000
2.	Regionale samenwerking	Midden	€ 50.000	50%	Incidenteel	€ 25.000
3.	Wachtgeld en wethouders en pensioenen gewezen wethouders	Laag	€ 225.000	25%	Incidenteel	€ 56.250
4.	Bijdragen tekorten gemeenschappelijke regelingen	Midden	€ 200.000	50%	Incidenteel	€ 100.000
5.	Grenslandhal	Midden	€ 1.000.000	25%	Incidenteel	€ 250.000
6.	Re-organisatie	Midden	€ 500.000	50%	Incidenteel	€ 250.000
	Subtotaal Incidenteel					€ 1.681.250
7.	Onzekerheid	(factor 1,25)				€ 420.000
	Totaal geïnventariseerde incidentele risico's					€ 2.101.250
8.	Decentralisatie rijkstaken	Midden	€ 300.000	50%	Structureel	€ 150.000
9.	Studentenhuisvesting	Midden	€ 500.000	50%	Structureel	€ 250.000
10.	ICT-risico's	Midden	€ 50.000	50%	Structureel	€ 25.000
11.	Renterisico	Midden	€ 100.000	50%	Structureel	€ 50.000
12.	Afname uitkering gemeentefonds	Midden	€ 200.000	50%	Structureel	€ 100.000
13.	Wet Hof en schatkistbankieren	Laag	€ 50.000	25%	Structureel	€ 12.500
14.	Invoer Vennootschap belasting	Midden	€ 50.000	50%	Structureel	€ 25.000
15.	Overige risico's	Midden	€ 300.000	50%	Structureel	€ 150.000
	Subtotaal Structureel					€ 762.500
16.	Onzekerheid	(factor 1,25)			Structureel	€ 191.000
	Totaal geïnventariseerde structurele risico's					€ 953.500
	Totaal geïnventariseerde risico's					€ 3.054.750

Toelichting van de opgenomen risico's:

1. en 9. Grondexploitatie / nog niet in exploitatie genomen projecten/studentenhuisvesting

Vaals kent een aantal grote grondprojecten, zoals Von Clermontplein en Koningin Julianaplein (opwaardering centrum Vaals). De grootte van de projecten brengt door hun uniek karakter en complexiteit een zekere mate van (aanvullend) risico met zich mee, zeker in de huidige economische tijd. In de begroting 2016 is de boekwaarde van het VCP met € 1 miljoen verlaagd. Er blijft een risico bestaan dat voor ogen zijnde ontwikkelingen niet in die mate van de grond komen als gedacht. Het risico op deze grondexploitaties en nog niet in exploitatie genomen projecten kan leiden tot een mogelijk (aanvullend) financieel nadeel. Via de gebruikelijke cycli van planning en control wordt de raad geïnformeerd over de stand van zaken. Nog steeds vinden gesprekken plaats met potentiële investeerders om projectontwikkeling te realiseren van de nog niet vervreemde percelen in het Von Clermontpark.

2. Regionale samenwerking

Dit betreft de te maken kosten en externe uren verbonden aan projecten voor regionale samenwerking. De gemeente Vaals

streeft naar een situatie waarin zij, in nauwe samenwerking met haar buurgemeente, adequaat invulling kan geven aan haar opgaven. De kosten voor dergelijke samenwerkingsverbanden komen voor rekening van de gemeenten. Gezien de beperkte ervaring die er is met dergelijke ingewikkelde trajecten bestaat het risico dat de bijkomende kosten samenhangend met de samenwerking te laag worden ingeschat. Hierbij kan gedacht worden aan automatiseringsconsequenties, huisvesting en personeelskosten. Het mogelijk belangrijkste risico is dat niemand iets wil opgeven, waardoor de kosten fors zullen toenemen.

3. Wachtgelden wethouders en pensioenen gewezen wethouders

Het risico blijft bestaan dat een oud-wethouder zijn opgebouwde pensioenvoorziening naar een ander pensioenfonds wilt overbrengen. In dat geval dient het opgebouwde pensioen te worden gekapitaliseerd. Voor het wachtgeld van wethouders wordt telkens na de zittingstermijn, als bekend is wat de consequentie is voor de zittende wethouders, de voorziening uitkeringen gewezen wethouders gevoed ten laste van de algemene reserve.

4. Bijdragen in tekorten van gemeenschappelijke regelingen

De gemeente loopt altijd een risico bij de GR's, in het geval van financiële tekorten. Omdat de gemeente Vaals een kleine speler is bij de GR's, kunnen besluiten door de overige gemeenten van invloed zijn. We schatten dit risico gemiddeld in, gezien de recente perikelen bij Licom / WOZL.

5. Grenslandhal

De verkoop van de Grenslandhal stagneert. In de begroting gaan we ervan uit dat de grenslandhal in 2018 wordt vervreemd, dat echter niet met zekerheid te zeggen is.

6. Re-organisatie

Een re-organisatie kan flinke kosten met zich meebrengen. Voor een deel van deze kosten is de reserve 'frictiekosten ambtelijke organisatie' gevormd, maar kan van te voren nog niet bepaald worden of deze reserve toereikend is. Om die reden wordt gerekend met een gemiddeld risico van € 250.000.

7. en 16. Onzekerheid

Het is een utopie om te veronderstellen dat 100% van de risico's in beeld gebracht kunnen worden. Echter door het uitvoeren van een risico-inventarisatie is getracht een zo compleet mogelijk beeld te verkrijgen. Om tegemoet te komen aan deze onzekerheid is besloten om rekening te houden met een factor van 1,25. Met andere woorden: voor het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit wordt uitgegaan van de geïnventariseerde risico's vermenigvuldigd met een factor van 1,25.

8. Decentralisatie rijkstaken

De decentralisatie van de participatiewet, jeugd en WMO is reeds ruim 2,5 jaar bezig. Op basis van de reeds opgedane ervaringen zijn de budgetten (kosten) lager bijgesteld naar een realistisch uitgavenpatroon. Het blijven echter open-einde-regelingen, waardoor het risico bestaat op (forse) budgetoverschrijdingen. Dit vanwege het feit dat we niemand in de kou willen laten staan als het budget reeds uitgeput. Uiteraard zal het budget gemonitord blijven en eventueel bijgesteld worden bij een BURAP indien dit noodzakelijk is.

10. ICT-risico's

Onder dit kopje worden algemene risico's verstaan zoals risico's rondom fysieke toegangsbeveiliging, wateroverlast, brandpreventie en koeltechniek. Verder vallen hieronder ICT-risico's rondom procesmatige beveiliging. Hierbij kan gedacht worden aan de gebieden beveiligingsbeleid, beveiligingsbeheer, het hebben van uitwijk- en recoverymogelijkheden, back-up maatregelen en logische toegangsbeveiliging. Tenslotte kan hieronder ook nog het risico van oneigenlijke toegang via de website op publieke delen van het netwerk worden verstaan.

11. Renterisico

De rente voor het aantrekken van financieringsmiddelen is in historisch perspectief gezien laag. Dit geldt zowel voor de rente voor vlottende als de rente voor vaste financieringsmiddelen. Toename van de rentepercentages kan gevolgen hebben voor de budgettaire ruimte.

12. Afname uitkering gemeentefonds

Het gemeentefonds is direct gekoppeld aan de omvang van de rijksuitgaven: hogere rijksuitgaven resulteren in een hogere uitkering uit het gemeentefonds, maar ook lagere rijksuitgaven resulteren in een lagere uitkering uit het gemeentefonds. De gemeente heeft vrijwel geen grip op veranderingen die het gemeentefonds met zich meebrengen, en is in principe 'overgeleverd' aan de periodieke circulaire.

13. Wet Hof en Schatkistbankieren

De impact van deze wet wat betreft de vrijval APG is in de meerjarenbegroting opgenomen. Mogelijke verdere risico's zijn beperkt.

14. Invoer Vennootschapsbelasting

Per 1 januari 2016 zijn gemeenten vennootschapsbelastingplichtig voor die activiteiten waarbij zij optreden als ondernemer. Deze VPB-plicht heeft grote financiële, organisatorische en administratieve gevolgen. Een goede implementatie is cruciaal voor het beheersen van de (fiscale) risico's. Voor de berekening van de aangifte over 2016 heeft de gemeente Vaals een ondersteuning gehad van een extern bureau, en is op basis van de gehanteerde werkwijze over 2016 geen vennootschapsbelasting verschuldigd. Deze berekening en werkwijze zijn in een vooroverleg met de belastingdienst besproken. De belastingdienst heeft dit echter ter kennisgeving aangenomen, maar nog geen definitief standpunt ingenomen. Dit betekent dat de belastingdienst bij controle achteraf, de definitieve aanslag nog kan corrigeren. Overigens speelt deze problematiek niet alleen bij de gemeente Vaals, maar landelijk.

15. Overige risico's

Alle overige risico's zijn te beperkt van omvang om ze apart te berekenen en toe te lichten. Hiervoor worden 10 risico's van € 30.000 met een gemiddeld risico geraamd. Dit komt neer op een bedrag van € 150.000.

Verzekeringen

Diverse (financiële) risico's heeft de gemeente afgedekt middels afgesloten verzekeringen. Deze risico's, die niet zijn opgenomen in bovenstaande tabel, betreffen met name:

- (bedrijf)songevallen medewerkers, vrijwilligers, geldlopers, verkeersbrigadiers en stembureauleden;
- aansprakelijkheid (personen- en zaakschade en vermogensschade);
- rechtsbijstand;
- brand-, water- en inbraakschades gemeentelijke eigendommen.

4. Weerstandscapaciteit

In principe is een weerstandscapaciteit die alle gesignaleerde risico's volledig (voor 100%) afdekt, toereikend. Aan deze analyse kleven echter ook enkele kanttekeningen. De belangrijkste daarvan zijn:

- niet alle risico's zullen zich tegelijkertijd en in volle omvang voordoen (neiging tot een neerwaartse correctie is aanwezig);
- de waardering en mogelijke kosten van risico's zijn niet objectief meetbaar (andere inschattingen leiden tot andere beelden);
- het aanspreken van de beschikbare weerstandscapaciteit heeft op termijn consequenties (flexibiliteit van de begroting).

Ter afdekking van de risico's is het nodig te beschikken over voldoende veerkracht in de vorm van structurele dan wel incidentele weerstandscapaciteit.

De structurele weerstandscapaciteit wordt afgeleid uit de posten "vrij te besteden budgetruimte en onvoorziene uitgaven" alsmede uit de onbenutte belastingcapaciteit. De beide eerste posten zijn geraamd in de begroting en de meerjarenraming. De onbenutte belastingcapaciteit is de ruimte die nog aanwezig is binnen de mogelijke belastingopbrengsten, doordat de lokale tarieven uitgedrukt in een percentage van de waarde (zie hiervoor verder de paragraaf lokale heffingen) lager liggen dan de wettelijke norm.

Indien ruimte bestaat om belastingen en heffingen te verhogen, betekent dit een mogelijkheid om tegenvallers op te vangen. Het verschil tussen de fictieve opbrengsten bij maximale belastingtarieven en de geraamde opbrengsten is dan de onbenutte belastingcapaciteit. In onze gemeente komt hiervoor uitsluitend de onroerende zaakbelasting (OZB) in aanmerking, daar voor de overige heffingen (rioolrechten en afvalstoffenheffing) kostendekkende tarieven worden gehanteerd.

De incidentele weerstandscapaciteit heeft een statisch karakter en is niet toe te schrijven aan enig begrotingsjaar. Deze weerstandscapaciteit wordt afgeleid uit de omvang van de algemene reserve (de buffer), het vrij aanwendbaar deel van de bestemmingsreserves en de stille reserves.

De *algemene reserve* is in principe volledig beschikbaar tenzij de raad reeds een gedeelte hiervan geormerkt heeft zonder dit af te sonderen in een bestemmingsreserve. De algemene reserve bedraagt per 1 januari 2018 € 6.850.722. Hiervan is middels vaststelling van deze begroting € 217.990 door de raad geormerkt (zie deel 1 - financiële positie). Het restant van € 6.632.732 wordt tot de weerstandscapaciteit gerekend.

Bestemmingsreserves zijn vrij aanwendbaar als aanwending hiervan geen directe consequenties heeft in de exploitatiebegroting. De bestemmingsreserves bedragen per 1 januari 2018 € 2.706.192. Hiervan is € 1.266.830 niet vrij aanwendbaar doordat de reserve (deels) dient ter afdekking van een onlosmakelijke verplichting op grond van raadsbesluiten. Het restant van € 1.439.362 wordt tot de weerstandscapaciteit gerekend.

Van *stille reserves* is sprake indien de reële marktwaarde van de activa (bezittingen) de boekwaarde daarvan overstijgt. In principe dragen de stille reserves bij aan de weerstandscapaciteit. Tot de stille reserves behoren (courante) gebouwen, gronden en deelnemingen. Gezien het inzicht hierin op dit moment zijn de stille reserves op nihil gesteld bij de vaststelling van de weerstandscapaciteit.

Onderstaand wordt de structurele weerstandscapaciteit in meerjarenperspectief in beeld gebracht:

Structurele weerstandscapaciteit				
	2018	2019	2020	2021
Begrotingssaldo (vrij te besteden budgetruimte)	€ 11.000	€ 169.000	€ 690.000	€ 749.000
Opgenomen stelpost voor onvoorziene uitgaven	€ 30.000	€ 30.000	€ 30.000	€ 30.000
Onbenutte belastingcapaciteit (OZB)	€ 287.000	€ 287.000	€ 287.000	€ 287.000
Totale structurele weerstandscapaciteit	€ 328.000	€ 486.000	€ 1.007.000	€ 1.066.000
Gemiddelde structurele weerstandscapaciteit	€ 722.000			

Onderstaand wordt de incidentele weerstandscapaciteit in beeld gebracht:

Incidentele weerstandscapaciteit	
Vrij aanwendbaar deel Algemene Reserve	€ 6.632.732
Vrij aanwendbaar deel Bestemmingsreserve	€ 1.439.362
Totale incidentele weerstandscapaciteit	€ 8.072.094

5. Beoordeling van het weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is een confrontatie tussen de beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit. Dat wil zeggen het totaalbedrag aan risico's afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Confrontatie van de *beschikbare structurele* weerstandscapaciteit (gemiddelde van 2018 - 2021) met de structureel *benodigde* weerstandscapaciteit (o.b.v. inschatting risico's) levert een ratio op van 0,8 (€ 722.000/ € 953.500). Confrontatie van de beschikbare *incidentele* weerstandscapaciteit met de incidenteel benodigde weerstandscapaciteit (o.b.v. inschatting risico's) levert een ratio op van 3,8 (€ 8.072.094 / € 2.101.250). Confrontatie van de **totale** benodigde weerstandscapaciteit met de totale beschikbare weerstandscapaciteit levert een ratio op van 2,9 (€ 8.794.094 / € 3.054.750). De gevonden ratio kan beoordeeld worden met behulp van onderstaande tabel:

Ratio	Beoordeling
> 3,0	Uitstekende weerstandscapaciteit
2,0 – 3,0	Ruim voldoende weerstandscapaciteit
1,0 – 2,0	Voldoende weerstandscapaciteit
< 1,0	Onvoldoende weerstandscapaciteit

De gemeente Vaals hanteert als maximale ratio 3,0 en minimale ratio 1,0. Indien de ratio in enig jaar kleiner is dan de minimale norm, kan de continuïteit van de dienstverlening in gevaar komen. Een ratio kleiner dan 1,0 geeft aan dat de gemeente over te weinig middelen beschikt om de onderkende risico's te dragen. De gemeente is dus kwetsbaar. Bij een ratio van 1,0 is precies genoeg weerstandscapaciteit aanwezig om de onderkende risico's af te dekken. Als de ratio meer dan 3,0 is, heeft de gemeente meer dan twee keer zoveel geld voorradig als benodigd voor risico's die het heeft ingeschat.

Uit de tabel blijkt dat in totaliteit de weerstandscapaciteit van Vaals ruim voldoende is. Wat wel nog zorgen baart, is de lage structurele weerstandscapaciteit (minder dan 1). Dit wordt met name veroorzaakt door een toename van de structurele risico's. Hierbij moet echter wel de kanttekening worden geplaatst dat de geïnventariseerde structurele risico's zich vrijwel nooit gelijktijdig zullen voordoen / effectueren. Bovendien is sprake van een oplopende omvang van de structurele weerstandscapaciteit (zie € 1.066.000 voor 2021).

6. Financiële kengetallen

In juli 2015 is een regeling opgenomen in het BBV dat onderstaande kengetallen worden berekend en opgenomen in de begroting en het jaarverslag van gemeenten. De kengetallen maken het de leden van de gemeenteraad gemakkelijker om inzicht te krijgen in de financiële positie van hun gemeente.

De wijze waarop de kengetallen meewegen in de uiteindelijke beoordeling van de financiële positie van de medeoverheid is voorbehouden aan het horizontale controle- en verantwoordingsproces.

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de medeoverheid ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Omdat bij leningen er onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen, zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast.

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de medeoverheid in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal.

De ratio grondexploitatie geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop.

De ratio structurele exploitatieruimte is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente of provincie heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Dit kengetal geeft aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid.

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de provincie of gemeenten zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde.

Kengetallen	Realisatie	Begroting	
	2016	2017	2018
1a. Netto schuldquote	74,4	86,8	85,0
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	72,9	85,2	84,6
2. Solvabiliteitsratio	21,7	19,8	19,3
3. Grondexploitatie	28,3	10,4	8,2
4. Structurele exploitatieruimte	4,5	-0,1	-0,1
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	104,8	95,9	101,6

Er worden door de Provincie geen conclusies getrokken op basis van deze kengetallen. Voor het toekennen van de toezichtsvorm (repressief of preventief toezicht) blijven het structureel en reëel sluitend zijn van de (meerjaren)begroting en de tijdige inzending van de begroting en jaarstukken de bepalende criteria, zoals opgenomen is in artikel 203 van de gemeentewet.

De netto schuldquote daalt in 2018 ten opzichte van de begroting 2017. De rentelasten en aflossingen drukken minder zwaar op de exploitatie. De VNG adviseert, indien kengetal 1a 130 of meer bedraagt, de schuldenlast af te bouwen. Dat is in Vaals niet het geval, en de verwachting is dat de netto schuldquote de komende jaren nog verder daalt.

De solvabiliteitsratio blijft over de jaren ongeveer gelijk. Wel wordt een stijging verwacht de komende jaren.

Het kengetal grondexploitatie daalt ten opzichte van de begroting 2017, als gevolg van de vermindering boekwaarde gronden Von Clermontpark (vanwege verkoop).

De structurele exploitatieruimte is hetzelfde als bij de begroting 2017. Dit komt doordat in 2018 sprake is van een uitputting van de (bestemmings)reserves. Meerjarig zal deze ratio gaan stijgen.

Ten opzichte van het landelijke gemiddelde blijkt dat de gemeente Vaals bij de begroting 2018 net daarboven zit (afgezet tegen gemiddelde lastendruk 2017. Bron: Coelo atlas).

7. Conclusie

Het is geen goede zaak als een gemeente over te weinig mogelijkheden beschikt om optredende risico's het hoofd te bieden. Immers, de gemeente beschikt dan niet over voldoende capaciteit om de geïdentificeerde en gewogen risico's af te dekken. Opgemerkt wordt dat een weerstandscapaciteit die boven de 1,0 ligt niet automatisch inhoudt dat een gemeente voor honderd procent is ingedekt tegen alle risico's die zich kunnen voordoen. De ratio weerstandscapaciteit maakt gebruik van een weging van de risico's. Als de gemeente pech heeft, kan het voorkomen dat in één jaar twee grote tegenslagen plaatsvinden, ook al waren beide kansen ingeschat op 0,01%. Doet zich dit voor, dan kan dit ertoe leiden dat de financiële positie van een gemeente tijdelijk onder druk komt te staan. Het spreekt in dit verband echter voor zich dat hoe hoger, de weerstandscapaciteit van een gemeente is, hoe meer (onvoorziene) tegenvallers kunnen worden opgevangen.

De huidige weerstandscapaciteit is in het licht van bovenstaande risico-inventarisatie ruim voldoende te noemen. Er is geen landelijke norm voor de ratio weerstandsvermogen.

Risicomanagement is en wordt steeds belangrijker! In de planning- en controlcyclus wordt periodiek aandacht besteedt aan risicomanagement, zodat het bewustzijn voor risico's bij bestuurders en directie steeds meer gaat leven. Het zal daarmee een lerend proces voor eenieder zijn.

Wat betreft de ratio's worden door hogere overheden geen normen gehanteerd en is het hierdoor moeilijk in te schatten hoe de uitkomsten van de ratio's geïnterpreteerd moeten worden.